

Futballhuligánok, panelfiatalok, nacionalisták

Jan Elantkowski beszélgetése
Tomasz Kulkával a *Képzelt közösségek, magánképzetek*
című kiállítás kapcsán

A lengyel TOMASZ KULKA egyike azoknak a külföldi művészeknek, akik részt vettek a *Képzelt közösségek, magánképzetek* című kiállításon.¹ Kulka munkája egy installáció, mely huligánokat ábrázoló kerámiafigurákból áll, a címe *Utcai harc*.

☞ Jan Elantkowski: *Először is szeretnék az Utcai harc keletkezéséről kérdezni. Miért ezt a témát választottad, honnan jött az ötlet ehhez a munkához?*

☞ Tomasz Kulka: A munkám eredete nagyon egyszerű. Egy Wolbron nevű kisvárosból származom. Itt minden évben megrendezik az úgynevezett városnapokat, ahogy sok más lengyel városban. Popzenekarok jönnek, kolbászt, vattacukrot árulnak, és a legvégén tűzijáték van. Közben a helyi ifjúság csoportokban vonul ki arra a térre, ahol ezek a rendezvények zajlanak. Üldögélnék, szeszt isznak. A végére mind fel van pumpálva, enyhe összecsapások kezdődnek a különböző telepiek között, gyakran szabályos ütközetekre kerül sor. Régebben ez láthatóbb, tömegesebb volt, manapság mindez szétfolyt; úgy tűnik, azért, mert a fiatalok kimentek a Brit-szigetekre pénzt keresni. Egyszer passzív résztvevője voltam egy ilyen rendezvénynek, és alkalmam volt rá, hogy megfigyelhessek egy kábé száz-kétszáz fős álszurkoló ifjanc csoportot. Az volt az érzésem, csakis és kizárólag az volt a lényeges, hogy valami szórakozást találjanak maguknak, és hogy edzhessenek egy kicsit egymás között. Ez az esemény volt nekem az első jelzés arra, hogy nekilássak a témának. Információkat kezdtem keresni a huligánok összetűzéseiről, filmeket kerestem a Youtube-on, ahol ilyen edzésekről volt szó, amelyek rendszerint erdőben, parkolóban, gyakran valami külterületen zajlottak le. Találkozik két csoport, leginkább sportklubok rajongói, és megegyeznek abban, hogy tömeges ütközetet rendeznek. Sőt, létezik egy legálisan megjelenő lap, a *Szurkoló*, amely fényképek vannak csatákról, „akciókról”, a meccsek alatti verekedésekről. Egyszer csak jegyzeteket kezdtem készíteni az ütközetekről. Noha az ilyesmi jó párszor rokkantsághoz vagy halálesetekhez vezet, a témát továbbra is elhanyagolják, és különösebben senki sem próbálja megoldani ezt a problémát. Amikor elkezdtem ezzel a témával foglalkozni, erősen belemélyedtem a kerámiamédiumba is. Arra gondoltam, hogy érdekes motívum lehetne egy nagyon nagy szurkolócsoport figuráinak megformálása kerámiából. A kerámia olyan műfaj, amelynek esztétikai vonatkozása van, olyan tárgy, amelyet a lakás szépítésére használnak, egyfajta reprezentációs funkciója van. Egyben nagyon törekeny is, óvatosan kell vele bánni. Itt pedig a témához kapcsolódó kerámia bizonyos csikorgó hatást vált ki: a téma eléggé brutális, durva, a médium viszont fajszfigurákra emlékeztet, bárókisasszonyokra vagy idilli jelenetekre. És lényegében ez az egészen az alap gondolata – bizonyos pillanatban erősen érdekelni kezdett a téma, és elhatároztam, hogy kerámiából alkotom meg az installációt; a végeredmény megcsodálható a kiállításon.

☞ JE: *Tehát érdekelni kezdett az egyes csoportok közötti viszony, illetve inkább a köztük lezajló konfrontálódás...*

☞ TK: Nagyon is. Az érdekelt, hogyan kerül sor az emberek között konfrontációra, és hogy milyen erősen meggyökeresedett bennünk, emberekben az az atavisztikus szükséglet, hogy így és ne másképp nyilvánítsuk ki az érzelmeinket. Hányan szeretik érezni azt a fájdalmat, amelyet maguk provokálnak ki. És a művem témá-

jának esetében nem véletlen ez a fájdalom – ezt a dolgot elejétől végéig megbeszéljük; az ütközetek résztvevői pontosan tudják, megvan rá a lehetőség, hogy szétverik a pofájukat.

Jövő hónapban lesz a következő projektemnek, a képregénynek a premierje. Úgy döntöttem, hogy megküzdök ezzel az anyaggal, és ennek az eredménye egyfajta képregény-napló. Bizonyos eseményeket dokumentál az életemből, továbbá közönséges hétköznapi történeteket is, amelyeket az ismerőseimtől hallottam; van benne depresszió, olyan panel-depresszió; van benne nagy tehetetlenség, hogy bármit csináljanak; van benne szexelés egy kispolskiban; van benne alkoholizálás – afféle közönséges hétköznapi panellét.

☞ JE: *Maradsz tehát a ködös, súlyos tematikánál. Más médium, de hasonló vonal: a marginalizálódás a társadalmon belül...*

☞ TK: Nyilván. Tudod, ez onnan ered, hogy nagyon sok ismerősöm van ebből a környezetből, olyanok, akik intenzíven gyúrnak a lakótelepi fitneszklubjukban, és a panelházak között kóborolnak. De ezzel a képregénnyel szeretném lezárni az alkotásaim „ködös” szakaszát, amit az *Utcai harc* című művel kezdtem el.

☞ JE: *Térjünk vissza erre a műre. Szerinted hogyan épül be a kiállítás egészébe, valamint – szélesebben értelmezve – a Privát nacionalizmus projektbe?*

☞ TK: Ennek a műnek a lényege egy kis közösség, amely közösség meg van rémülve és fél a másságtól. A másság valami idegen dolog; fenyegetés. Jelentkezhet egy szomszédos város formájában, amely azért jön ide, hogy meghódítsa a mi városunk lányainak szívét, vagy felvásárolja a sört a boltjainkból, vagy egyszerűen idejön, és örületbe kerget bennünket, mert a mi helyünkön van. Mi viszont úgy cselekszünk, mint a kutyák, amelyek körbepislik a falakat a városukban, hogy megjelöljük, ez a miénk.

☞ JE: *A kiállítás címéhez szeretnék kapcsolódni: Képzelt közösségek, magánképzetek. Engem ez a futballhuligán-világ bizonyos mértékig egy önmegvalósítási aktsura emlékeztet. Ezek a kis közösségek magukat határozzák meg, miközben megformálják a saját identitásukat. Egy csomó jelenség van, ami egybeforraszt egy konkrét csoportot, és ez egyáltalán nem feltétlenül a nacionalizmus, bár sugallhat ilyen analógiát...*

☞ TK: Ezek a klubszínek, egy adott társasághoz tartozás, amit sokszor belső szabályok alapján értelmeznek. Például az egymást lezsírozó Wista- és Cracovia-drukkerek erősen nacionalisták, „tiszta vérű” lengyeleknek tartják magukat. Ezek az emberek saját belső kódot használnak, saját színeik, gesztusaik, falfirkák vannak, amelyek az összetartozásukról tanúskodnak. De mindez valójában

TOMASZ KULKA
Utcai harc, 2011-2012 © Fotó: Rosta József

¹ KÉPZELT KÖZÖSSÉGEK, MAGÁNKÉPZETEK / *Privát nacionalizmus*. BTM Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár, Budapest, 2015. október 28 – december 13.